

1. Zwarte bergen

Het was de laatste dag van januari 1953, een zaterdag. Het was net na half zeven en al behoorlijk donker. Jas en Fanny lagen languit naast de dikke balken van een aanlegsteiger, onzichtbaar weggekropen aan de oever van het Kanaal door Walcheren. De wind waaide guur door de straten van Vlissingen. De temperatuur was zo laag dat het gras onder hen stug en ijzig aanvoelde. Ze lagen daar, rillend van de kou, de rug van het water afgekeerd, kijkend naar de andere kant van de kade. Hun blikken waren gericht op de kolenopslagplaats van de PZEM.

Jas verschoof de twee jute zakken om zijn hals. Ze zaten met een touw aan elkaar geknoopt en dat schuurde onaangenaam over zijn huid. Hij draaide zijn hoofd voorzichtig opzij en gluurde naar het zwarte kanaalwater schuin onder hem. Het koelwater van de turbines in de fabriek kwam onder deze steiger in het kanaal uit en dat was altijd lekker warm. Daardoor liep het zwemseizoen hier uit tot wel half oktober. De meeste kinderen van de twee straten bij het kanaal zwommen op hun vierde al als ratten. Dat moest wel als je aan de waterkant opgroeide. Ze leerden het van elkaar: eerst zwemmen op z'n hondjes, dan de schoolslag, tenslotte drijven op je rug en trappen met je benen.

Maar nu was het winter. Jas keek naar het eind van de aanlegsteiger, waar een kajuitbootje lag afgemeerd. Het

dobberde onrustig. Er brandde geen licht, dus was er niemand aan boord. Dat was maar goed ook, want Jas en Fanny konden vanavond geen pottenkijkers gebruiken.

Fanny volgde zijn blik, begreep waar hij aan dacht en glimlachte. Ze duwde de kraag van haar jas omhoog en wees naar de kolenopslagplaats. Ze hadden afgesproken dat ze zouden toeslaan als er een kwartier lang niemand op de kade voorbij gekomen was. Jas knikte. Ze kwamen overeind, staken de kade over en liepen naar de betonnen muur. Daar hielden ze stil. Twee paar ogen keken behoedzaam in het rond. Boven het geraas van de wind uit klonk even het klagend geroep van een meeuw die nog te onrustig was om een schuilplaats voor de nacht te zoeken.

Gisteren was in de loop van de morgen aan de steiger een kolenboot afgemeerd. De grote hijskraan van de elektriciteitscentrale stond al ongeduldig te wachten, hoog op de stelling boven de kade. De grote grijper had in een paar uur de buik van de schuit leeggehaald, heen en weer zwaaiend en open en dicht klappend als de gulzige bek van een roofvogel. De opslagruimte naast de PZEM was in één middag van een kale woestijn veranderd in een zwarte berg met drie toppen.

De oude Guus van Oorscot - die helemaal alleen in de eerste houten noodwoning op de Singel woonde – stond al klaar toen het lossen van de boot op het einde liep. Hij had een grote schep en een bezem bij zich. En een paar lege kolenzakken. Om half vier was het karwei af. De

hijskraan trok zich terug en Guus toog aan het werk. De brokken steenkool die bij het lossen op de keien waren gevallen schepte hij op en nam hij mee naar huis. Twee zakken vol, en niemand die er iets van zei.

Toen Fanny uit school kwam had ze er even naar staan kijken. De kolen die los boven op de brede muur lagen brachten haar op een idee. Ze had er met Jas - die eigenlijk Jasper heette, maar alleen zijn vader noemde hem zo - over gepraat. En Jas maakte er ...